

Morgonen då gräsklipparen blev ett Nobelpris

Berättelse

Måndagen den 3 oktober 2022 började som vilken vardag som helst för Svante Pääbo. Han var hemma i Leipzig i Tyskland, där han ledde sin forskning vid Max Planck-institutet. Han höll på att dricka upp den sista koppen te, eftersom han strax skulle hämta sin dotter hos barnvakten. Ingenting tydde på att det skulle bli en av hans livs märkligaste dagar.

Mitt i morgonen ringde telefonen. På displayen syntes att samtalet kom från Sverige, och Svantes första tanke var inte särskilt högtidlig. Familjen hade nämligen ett litet sommarhus i Sverige, och han antog att det var något praktiskt som hade hänt där. Kanske hade gräsklipparen gått sönder, tänkte han, eller så var det något annat vardagligt med huset.

Men rösten i telefonen kom från Nobelkommittén i Stockholm. Svante Pääbo hade tilldelats Nobelpriset i fysiologi eller medicin "för upptäckter om utdöda människoarters arvs massa och människans evolution". Med andra ord prisades han för det livsverk där han hade lärt sig läsa DNA ur ben som var tiotusentals år gamla, och därigenom visat hur nära släkt vi är med de utdöda neandertalarna.

Det märkliga var hur lugn han lät, trots den enorma nyheten. När intervjuaren senare påpekade detta förklarade Svante det med ett leende: han och hans fru hade redan diskuterat möjligheten flera gånger, så tanken var inte helt främmande. Dessutom bar dagen på en alldeles särskild betydelse för honom. Hans far hade fått samma Nobelpris fyra decennier tidigare, och nu stod sonen där med samma utmärkelse.

Det riktiga firandet kom dock först när Svante anlände till institutet. Där hade en helt annan reaktion förberetts. På arbetsplatsen fanns en tradition som annars brukade användas när någon disputerade: man kastade personen i vattnet. Den här gången tyckte kollegorna att ett Nobelpris dög lika bra som anledning. Under jubel lyfte de upp sin chef och slängde honom rakt i en damm, fullt påklädd. Skratten ekade, och någon räckte honom skämtsamt en livboj. En kollega filmade alltihop, och klippet spreds snart över hela världen.

Så förvandlades en alldeles vanlig måndag. På morgonen var Svante på väg att hämta sin dotter och oroade sig för en gräsklippare. På eftermiddagen stod han genomvåt och lycklig framför sina kollegor, mitt i ett av forskarvärldens mest spontana firanden. Det stora och det vardagliga möttes på samma dag.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en vardag	en vanlig dag, inte en helg eller högtid
en barnvakt	en person som passar barn

ORD	FÖRKLARING
högtidlig	allvarlig och fin, som vid en viktig stund
en gräsklippare	en maskin som klipper gräs
tilldela	att ge någon något, ofta ett pris
utdöd	en art som inte längre finns kvar
arvsmassa	allt DNA, det som förs vidare mellan generationer
ett livsverk	det stora arbete man ägnar hela livet åt
en utmärkelse	ett pris eller en hedersbetygelse
att disputera	att lägga fram sin doktorsavhandling
en damm	en liten sjö, ofta gjord av människor
genomvåt	helt och hållet våt

Läsförståelsefrågor

1. Hur började dagen den 3 oktober 2022 för Svante Pääbo?
 1. Han var redan i Stockholm för att ta emot priset.
 2. Det var en vanlig morgon hemma i Leipzig.
 3. Han firade sin dotters födelsedag.
2. Vad trodde Svante först att samtalet från Sverige handlade om?
 1. något praktiskt med familjens sommarhus
 2. en inbjudan till en konferens
 3. att hans fru behövde hjälp
3. Vad fick han egentligen Nobelpriset för?
 1. för att ha byggt Max Planck-institutet
 2. för upptäckter om utdöda människoarters arvs massa och människans evolution
 3. för en ny medicin mot en sjukdom
4. Varför lät Svante så lugn när han fick nyheten?
 1. Han hörde inte riktigt vad de sa.
 2. Han hade redan diskuterat möjligheten med sin fru.
 3. Han trodde inte att det var sant.
5. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Svantes far hade också fått Nobelpriset i medicin.
 2. Kollegorna kastade Svante i vattnet, fullt påklädd.
 3. Svante blev arg över att bli kastad i dammen.
6. Varför var den här dagen extra speciell för just Svante, jämfört med andra Nobelpristagare? (inferens)
7. På institutet brukade man kasta folk i vattnet när de disputerade. Vad säger det om stämningen på arbetsplatsen? (inferens)
8. Titeln är "Morgonen då gräsklipparen blev ett Nobelpris". Förklara med egna ord vad titeln syftar på. (inferens)

Facit

1. Det var en vanlig morgon hemma i Leipzig.
1. något praktiskt med familjens sommarhus
1. för upptäckter om utdöda människoarters arvs massa och människans evolution
1. Han hade redan diskuterat möjligheten med sin fru.
1. ja b) ja c) det står inte i texten
- Exempel på svar: Hans far hade fått exakt samma Nobelpris många år tidigare, så det blev ett pris som gick i arv inom familjen, vilket är mycket ovanligt.
- Exempel på svar: Det visar att stämningen var varm, lekfull och nära. Kollegorna kände sig trygga nog att skämta och fira på ett vilt och glatt sätt.
- Exempel på svar: På morgonen trodde Svante att det vardagliga samtalet handlade om en trasig gräsklippare, men det visade sig vara beskedet om Nobelpriset. Titeln fångar hur det allra största gömde sig bakom det allra vanligaste.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten är skriven i preteritum och zoomar in en enda dag. Den kompletterar de biografiska texterna, som handlar om själva forskningen och dess betydelse. Tema: kontrasten mellan det stora och det vardagliga, samt glädje och gemenskap på en arbetsplats. Frågorna 6–8 kräver inferens och passar för pardiskussion. Knyt gärna an till hur man firar framgångar i olika kulturer.

Diskussionsfrågor

- Svante trodde först att nyheten var något helt vanligt. Har du någon gång blivit positivt överraskad av ett samtal eller ett meddelande?
- Hur firar man framgång på en bra arbetsplats, tycker du? Var går gränsen för ett roligt firande?
- Svantes far hade fått samma pris. Hur kan det kännas att gå i en förälders fotspår – på gott och ont?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv en dag som började helt vanligt men slutade på ett oväntat sätt. Vad hände, och hur kändes det?

Källor och faktagranskning

- Svante Pääbo – Wikipedia (engelska): https://en.wikipedia.org/wiki/Svante_P%C3%A4bo
- Svante Paabo – Encyclopaedia Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Svante-Paabo>
- The Nobel Prize in Physiology or Medicine 2022, pressmeddelande – NobelPrize.org: <https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/2022/press-release/>
- Nobel laureate Svante Pääbo shows us where we came from – Karolinska Institutet: <https://news.ki.se/nobel-laureate-svante-paabo-shows-us-where-we-came-from>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Svante Pääbo föddes 20 april 1955 i Stockholm och lever (juni 2026). Far var biokemisten Sune Bergström (Nobelpris i medicin 1982), mor den estniskfödda kemisten Karin Pääbo. Pääbo är en av

paleogenetikens grundare. 1997 blev han chef för en avdelning vid Max Planck-institutet för evolutionär antropologi i Leipzig, Tyskland, och samma år sekvenserade hans grupp neandertal-mitokondrie-DNA. 2010 publicerades ett första utkast av hela neandertalgenomet, samma år beskrev gruppen en ny människoart, denisovamänniskan, utifrån DNA ur ett fingerben från Sibirien. Pääbo visade att neandertal-DNA finns kvar hos nutida människor utanför Afrika. 2022 fick han Nobelpriset i fysiologi eller medicin "för upptäckter om utdöda människoarters arvs massa och människans evolution". Bilden är CC BY-SA 4.0 (foto Duncan Hull, 2016).

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.